

Мись Тетяна Іванівна*старший викладач кафедри іноземних мов**Юридичного інституту**Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана***Mys' Tetiana***Senior Lecturer at the**Department of Foreign Languages of the Law Institute**Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman*

ORCID: 0009-0000-7582-8214

DOI: 10.25313/law-2026-3-97-8

ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЮРИДИЧНОЇ КОМУНІКАЦІЇ: ЛІНГВІСТИЧНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ

ARTIFICIAL INTELLIGENCE AS A TOOL OF LEGAL COMMUNICATION: LINGUISTIC AND LEGAL ASPECT

Анотація. Вступ. Цифровізація юридичної практики та розвиток штучного інтелекту (ШІ) призводять до появи нових форм створення та комунікації юридичних текстів, що впливає на лексичний, стилістичний та комунікативний рівні правової мови. Метою дослідження є виявлення особливостей трансформації юридичної мови під впливом ШІ, оцінка переваг і ризиків ШІ-генерації юридичних документів та розробка рекомендацій щодо збереження точності, стилістичної коректності та етичних стандартів. Об'єктом дослідження є процес створення та інтерпретації юридичних текстів, а предметом – вплив ШІ на юридичну мову та комунікацію.

У роботі застосовано реалістичні методи: кейс-аналіз практичних прикладів (судові рішення, рекомендації Міністерства цифрової трансформації та Міністерства юстиції, автоматизовані консультації, чат-боти), порівняльний аналіз текстів ШІ і юристів, а також системний підхід для інтеграції лінгвістичних, юридичних та етичних аспектів. Проаналізовано сучасні способи використання ШІ для створення позовів, договорів, аналітичних довідок та консультацій, оцінено вплив на точність термінології, стилістичну адекватність та ризики спрощення мови.

Результати показують, що ШІ підвищує продуктивність юристів, швидкість обробки документів та доступ до правової інформації, водночас створює ризики втрати юридичної строгості, некоректного використання термінів та порушень етичних норм. Українська практика, зокрема справа № 240/14153/24 Верховного Суду України [1] та рекомендації щодо відповідального використання ШІ, підтверджують необхідність поєднання технологій із контролем людини. Дослідження обґрунтовує комплексний підхід до застосування ШІ у юридичній практиці, що забезпечує точність, зрозумілість та надійність юридичних документів у цифрову епоху. Подальші дослідження можуть зосередитися на кількісному аналізі ШІ-генерованих текстів у різних галузях права.

Ключові слова: штучний інтелект, ШІ-генерація юридичних текстів, юридична мова, юридична комунікація, цифровізація права, точність термінології, етичні стандарти.

Summary. Introduction. The digitalization of legal practice and the development of artificial intelligence (AI) are leading to the emergence of new forms of creation and communication of legal texts, affecting the lexical, stylistic, and communicative levels of legal language. The purpose of the study is to identify the features of legal language transformation under the influence of AI, to assess the advantages and risks of AI-generated legal documents, and to develop recommendations for maintaining accuracy, stylistic correctness, and ethical standards. The object of the study is the process of creation and interpretation of legal texts, while the subject is the impact of AI on legal language and communication.

Авторське право © Автор(и). Це стаття з відкритим доступом, що розповсюджується відповідно до умови ліцензії Creative Commons Attribution Ліцензія 4.0 (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>)

The study employs realistic methods: case analysis of practical examples (court decisions, recommendations of the Ministry of Digital Transformation and the Ministry of Justice, automated consultations, chatbots), comparative analysis of texts generated by AI and by human lawyers, and a systemic approach to integrate linguistic, legal, and ethical aspects. Modern methods of AI use for drafting claims, contracts, analytical reports, and consultations were analyzed, and the impact on terminology accuracy, stylistic adequacy, and risks of language simplification was assessed.

The results show that AI increases the productivity of lawyers, the speed of document processing, and access to legal information, while simultaneously creating risks of reduced legal precision, incorrect use of terminology, and violations of ethical norms. Ukrainian practice, including case No. 240/14153/24 of the Supreme Court of Ukraine [1] and recommendations for responsible AI use, confirms the necessity of combining technology with human supervision. The study substantiates a comprehensive approach to AI application in legal practice, ensuring accuracy, clarity, and reliability of legal documents in the digital era. Further research could focus on quantitative analysis of AI-generated texts in various branches of law.

Key words: artificial intelligence, AI-generated legal texts, legal language, legal communication, digitalization of law, terminology accuracy, ethical standards.

Постановка проблеми. Цифровізація юридичної практики та швидкий розвиток штучного інтелекту (ШІ) призводять до появи нових форм створення юридичних текстів і способів їхнього використання та інтерпретації у правовій комунікації. ШІ вже здатний генерувати позови, договори, аналітичні довідки та надавати консультації, проте це порушує традиційні вимоги до точності, однозначності та стилістичної консистентності юридичної мови.

Виникає низка питань: чи може ШІ зберігати високий рівень юридичної точності при генерації текстів? Чи не спрощує він мову настільки, що втрачаються важливі нюанси права? Які лінгвістичні та етичні ризики виникають при використанні ШІ у юридичній комунікації?

Таким чином, проблема полягає у необхідності аналізу трансформацій юридичної мови та комунікації під впливом ШІ, зокрема оцінки його впливу на точність, стиль та етичні стандарти юридичної практики.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В останні роки, у науковій літературі з'являється все більше робіт, що досліджують застосування штучного інтелекту (ШІ) у юридичній сфері, зокрема у створенні, перекладі та комунікації юридичних текстів. Так, Mannonov A., Boymurodov B., Sultanova S., Umarova I., Khujaeva S., Saidov, J. [2] розглядають роль ШІ-інструментів у юридичному перекладі, звертаючи увагу на те, що хоча штучний інтелект може підвищувати швидкість і доступність перекладів, він має обмеження у використанні складної юридичної термінології та контекстної точності, що вимагає взаємодії з людиною для досягнення високої якості текстів. Аналогічне порівняльне дослідження Altakhaineh, A. R. M., Alghathian, G. A., Jarrah, M. M. [3] демонструє, що переклади юридичних документів, виконані людьми, перевершують ШІ-генеровані за точністю використання правових термінів та дотриманням формальних стандартів, що підтверджує необхідність участі перекладачів-фахівців у процесі адаптації складних юридичних текстів. У контексті інституціонального застосування ШІ у перекладацькій діяльності, дослідження Wright S.

[4] описує практичні виклики при використанні ШІ у системах перекладу.

Окрім мовної точності, у наукових публікаціях також аналізують ширше значення ШІ для правової системи. Наприклад, Madaoui N. [5] проводить комплексний огляд впливу ШІ на юридичні системи, зазначаючи як його потенціал для підвищення ефективності юридичних процесів, так і ключові виклики щодо етичних аспектів, алгоритмічної упередженості та проблем правової відповідальності.

Українські дослідники Кузьменко, О. В., Лисенко, І. В., & Гаряева, Г. М. [6] розглядають теоретичні та практичні аспекти застосування ШІ у правозастосуванні, підкреслюючи важливість законодавчого та етичного врегулювання у правовій практиці.

Загалом аналіз наукових публікацій свідчить, що використання ШІ у юридичній мовній практиці має значний потенціал для автоматизації рутинних задач та перекладу текстів, але одночасно пов'язане з ризиками втрати точності термінології, проблемами контекстуалізації та потребою у контролі людини-фахівця. Такий науковий дискурс створює основу для подальших досліджень мовних трансформацій і стандартів якості у юридичній комунікації за участю ШІ.

Формулювання цілей статті. Мета дослідження — виявити особливості трансформації юридичної мови та комунікації під впливом штучного інтелекту, оцінити ризики і переваги ШІ-генерації юридичних текстів та запропонувати рекомендації щодо збереження точності, стилістичної коректності та етичних стандартів у юридичній практиці.

Завдання дослідження:

1. Проаналізувати сучасні способи використання ШІ для створення юридичних текстів (позови, договори, аналітичні довідки, консультації).
2. Дослідити вплив ШІ на точність юридичної термінології та стилістичну адекватність текстів.
3. Виявити ризики спрощення юридичної мови та можливі наслідки для юридичної комунікації.
4. Оцінити етичні та правові аспекти використання ШІ у юридичній практиці.

5. Сформулювати рекомендації щодо оптимального поєднання ШІ і людського контролю для забезпечення якісної юридичної мови.

Методи дослідження. У роботі застосовано комплекс методів дослідження: кейс-аналіз, порівняльний аналіз та системний підхід. Зокрема, здійснено кейс-аналіз практичних прикладів, включаючи судові рішення (справа № 240/14153/24), рекомендації Міністерства цифрової трансформації та Міністерства юстиції України, а також приклади автоматизованих консультацій і чат-ботів. Це дозволило оцінити переваги та ризики застосування ШІ у створенні та інтерпретації юридичних текстів. Використано порівняльний аналіз для зіставлення текстів, створених ШІ, з традиційними документами, підготовленими юристами, що дало змогу визначити відмінності у точності термінології, стилістичній адекватності та рівні спрощення мови. Застосовано системний підхід, який дозволив інтегрувати результати дослідження з точки зору лінгвістики, права та етики для формулювання рекомендацій щодо оптимального використання ШІ у юридичній комунікації.

Виклад основного матеріалу. Штучний інтелект дедалі активніше впроваджується у юридичну практику, змінюючи способи створення та комунікації юридичних текстів. Вплив штучного інтелекту на юридичну комунікацію доцільно розглядати на кількох рівнях: лексичному, стилістичному та комунікативному. На лексичному рівні ШІ впливає на використання та точність юридичної термінології; на стилістичному — змінює структуру та складність правових формулювань; на комунікативному — трансформує способи взаємодії між юристами, клієнтами та цифровими правовими сервісами. ШІ здатний автоматично генерувати позови, договори, аналітичні довідки та консультації, що значно підвищує продуктивність юридичних фахівців і швидкість обробки документів [2; 17–18]. Практика використання штучного інтелекту у юридичній сфері також охоплює аналіз судової практики, автоматизовану підготовку правових висновків та підтримку юридичного перекладу. Сучасні ШІ-інструменти здатні обробляти великі масиви правових документів, виявляти типові правові позиції судів та допомагати юристам у фор-

муванні аргументації у процесуальних документах. Такі можливості сприяють підвищенню ефективності юридичної діяльності, однак водночас потребують ретельної перевірки результатів роботи алгоритмів з боку фахівців. Окрім цього, такі системи активно використовуються у підготовці стандартних договорів, перевіряючи їх на відповідність формальним вимогам та аналізуючи великих масивів правових даних, що є особливо корисним у міжнародній та корпоративній юридичній практиці. Основні напрями використання штучного інтелекту в юридичній сфері можна узагальнити у вигляді таблиці.

Водночас використання ШІ у юридичних текстах впливає на точність термінології та стилістику документів. Автоматизовані тексти часто спрощують складні формулювання, замінюють спеціалізовані терміни більш загальними і адаптують мову для користувачів без юридичної освіти [4, 125]. Це підвищує зрозумілість текстів, але може зменшувати юридичну строгість і ускладнювати їх використання у судових і адміністративних процедурах.

Особливу увагу слід приділяти ризикам помилок та етичним аспектам. ШІ може вигадувати джерела, некоректно трактувати терміни або створювати неточні юридичні твердження, що потенційно веде до юридичної відповідальності. Як показують Madaoui [5] та українські дослідники Кузьменко, Лисенко та Гаряєва [6], навіть великі мовні моделі потребують контролю людини, аби гарантувати точність і відповідність стандартам.

В Україні приклади впровадження ШІ у правову практику демонструють як потенціал, так і обмеження таких технологій. У справі № 240/14153/24 адміністративна касаційна палата Верховного Суду України відмовила у відкритті касації через використання джерел, ймовірно згенерованих ШІ, що містили некоректні дані [1]. Суд підкреслив, що відповідальність за достовірність інформації завжди лежить на стороні або юристі, і ШІ може бути лише допоміжним інструментом.

Правове поле також формує рекомендації для відповідального використання ШІ. Міністерство цифрової трансформації та Міністерство юстиції розробили «Рекомендації щодо відповідального ви-

Таблиця 1

Напрями використання штучного інтелекту в юридичній комунікації

Напрямок використання ШІ	Приклад застосування	Вплив на юридичну комунікацію
Аналіз судової практики	Пошук аналогічних справ, визначення типових правових позицій судів	Полегшує підготовку аргументації та правових висновків
Підготовка юридичних документів	Генерування проектів договорів, процесуальних документів	Прискорює створення стандартних юридичних текстів
Юридичний переклад	Автоматизований переклад правових документів	Сприяє міжнародній юридичній комунікації
Аналіз великих масивів правових даних	Обробка нормативних актів, судових рішень	Підвищує швидкість роботи з інформацією

Джерело: власна розробка

користання штучного інтелекту правниками», які передбачають обов'язкову перевірку результатів ШІ-інструментів, дотримання етичних стандартів і заборону на категоричне покладання виключно на автоматичні висновки у правовій діяльності [7].

Українські дослідження також підкреслюють важливість правової підготовки та контролю за використанням ШІ у юридичній сфері. Зокрема, Огнев'юк зазначає, що застосування штучного інтелекту у правосудді потребує комплексного підходу: поєднання технологічних інструментів із професійною підготовкою працівників судової системи та дотриманням етичних і правових норм. Це дозволяє мінімізувати ризики помилок, зберегти точність юридичної мови та забезпечити відповідність документів стандартам правової практики [8, 65].

Крім судової практики, ШІ застосовується у судових інформаційних системах і аналітичних базах даних, що сприяє швидшому доступу до узагальнених правових позицій і підвищує передбачуваність правозастосування [9]. Також українські юридичні спільноти розробляють посібники і методичні рекомендації з відповідального використання ШІ, які допомагають юристам формулювати запити до систем, оцінювати ризики та верифікувати результати ШІ [9].

Варто зазначити, що у сфері кримінального правосуддя та слідства ШІ використовується для аналізу великих обсягів даних, цифрових доказів і прогнозу аналітики, що потребує спеціальних навичок і дотримання норм конфіденційності [10].

Таким чином, ШІ впливає на юридичну мову на кількох рівнях: лексичному, стилістичному та комунікативному. Він підвищує швидкість створення документів і доступність юридичних послуг, одночасно створюючи ризики втрати точності, некоректного використання термінів і порушення етичних стандартів.

З лінгвістичної точки зору використання штучного інтелекту у юридичній комунікації також впливає на стандарти формування правових текстів. AI-інструменти часто орієнтуються на моделі спрощеної комунікації, що може змінювати традиційні характеристики юридичного стилю, зокрема рівень формалізації, складність синтаксичних конструкцій та використання спеціалізованої термінології. Водночас це сприяє підвищенню зрозумілості правових текстів для ширшого кола користувачів, що відповідає сучасним тенденціям доступності права та розвитку цифрової юридичної комунікації. Це обґрунтовує необхідність комплексного підходу, який поєднує автоматизацію і контроль людини, а також розробки стандартів застосування ШІ у юридичній комунікації та подальших досліджень щодо його ефективності в конкретних видах документів і процесів.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Штучний інтелект поступово змінює юри-

дичну мову та комунікацію, створюючи нові форми взаємодії між юристами, клієнтами та державними інституціями. У межах дослідження встановлено, що вплив штучного інтелекту на юридичну комунікацію проявляється на лексичному, стилістичному та комунікативному рівнях, що свідчить про комплексний характер трансформації сучасної юридичної мови.

Основні висновки дослідження показують, що ШІ ефективно підвищує швидкість створення документів, полегшує доступ до правової інформації і сприяє більшій зрозумілості юридичних текстів для нефахівців. Водночас, спрощення мови і автоматизація створення текстів можуть призводити до втрати юридичної точності, некоректного використання термінів та потенційних етичних порушень [2; 4; 6].

Досвід української практики підтверджує необхідність поєднання ШІ і професійного контролю людини. Наприклад, у справі № 240/14153/24 Верховний Суд України підкреслив, що ШІ може бути лише допоміжним інструментом, а відповідальність за достовірність інформації лежить на юристі [1]. Рекомендації Міністерства цифрової трансформації та Міністерства юстиції України також наголошують на обов'язковій перевірці результатів ШІ та дотриманні етичних стандартів [7].

На основі проведеного дослідження можна сформулювати низку науково-практичних пропозицій щодо використання штучного інтелекту у юридичній комунікації. Зокрема, доцільним є розроблення методичних рекомендацій для юристів щодо використання ШІ-інструментів у процесі підготовки юридичних документів, впровадження стандартів перевірки ШІ-генерованих текстів з метою забезпечення точності юридичної термінології, а також інтеграція питань використання штучного інтелекту у програми підготовки майбутніх правників та фахівців з юридичного перекладу.

Перспективи подальших досліджень включають:

- розробку методик оцінки точності та надійності ШІ-генерованих юридичних текстів у різних галузях права;
- створення стандартів і етичних норм застосування ШІ у правничій професії;
- дослідження впливу ШІ на правову мову в процесі перекладу, адаптації та комунікації з клієнтами;
- аналіз впровадження ШІ у системи судової аналітики та прогнозування результатів справ, зокрема в Україні;
- оцінку ризиків використання ШІ у кримінальному та адміністративному праві, особливо щодо конфіденційності та правових наслідків.

Таким чином, ШІ у юридичній сфері є не лише інструментом автоматизації, а й фактором трансформації юридичної мови та комунікації, який потребує уважного поєднання технологічних можливостей і професійної відповідальності юриста.

Література

1. Верховний Суд України. (2026, 15 січня). Справа № 240/14153/24: *Адміністративна касаційна палата*. URL: <https://court.gov.ua/eng/supreme/pres-centr/news/1954015/> (дата звернення: 08.02.2026).
2. Mannonov A., Boymurodov B., Sultanova S., Umarova I., Khujaeva S., SIIIIdov J. The Role of AI and Legal Linguistics in Ensuring Compliance with Language Requirements in International Law. *Indian Journal of Information Sources and Services*. 2025. 15(2). P. 16–21. DOI: <https://doi.org/10.51983/ijiss-2025.IJISS.15.2.03>
3. Altakhaineh A. R. M., Alghathian G. A., Jarrah M. M. A Comparative Study of Accuracy in Human vs. AI Translation of Legal Documents into Arabic. *International Journal of Language & Law*. 2025. 14. P. 63–80. DOI: 10.14762/jll.2025.063
4. Wright S. Artificial Intelligence in Legal Translation at the Court of Justice of the European Union. *International Journal of Language & Law*. 2025. 14. P. 120–142. DOI: 10.14762/jll.2025.120
5. Madaoui N. The Impact of Artificial Intelligence on Legal Systems: Challenges and Opportunities. *Problems of Legality*. 2023. 164. P. 285–303. DOI: <https://doi.org/10.21564/2414-990X.164.289266>
6. Кузьменко О. В., Лисенко І. В., & Гаряєва, Г. М. (2025). Актуальні питання використання технології штучного інтелекту в юридичній діяльності. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право*. 2023. Том 1, № 90. С. 100–106. DOI: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2025.90.1.14>
7. Міністерство цифрової трансформації України, Міністерство юстиції України. 2023. *Рекомендації щодо відповідального використання штучного інтелекту правниками*. URL: <https://storage.thedigital.gov.ua/files/2/72/fcf6c498e0a9f57e7a8521ff9833372d.pdf> (дата звернення: 10.02.2026).
8. Огнев'юк Т. Штучний інтелект і верховенство права: світова практика та можливості для України. *Слово національної школи суддів України*. 2023. 4 (45). С. 64–70. DOI: 10.37566/2707-6849-2023-4(45)-5
9. Асоціація правників України (UBA). 2023. *Оновлена база правових позицій Верховного Суду 2.0 та методичні рекомендації для юристів*. URL: <https://uba.ua/eng/news/pravo-tehnologi-verkhovnijj-sud-predstaviv-onovlenu-bazu-pravovikh-pozicijj-2-0-z-generativnim-sh> (дата звернення: 27.01.2026).
10. Удовенко Ж. В., Галаган В. І., Шкелебей В. А. Використання штучного інтелекту у кримінальному провадженні під час дії воєнного стану. *Право і безпека*. 2025. 98(3). С. 78–90. DOI: <https://doi.org/10.32631/pb.2025.3.07>

References

1. Verkhovnyi Sud Ukrainy. (2026, January 15). *Sprava № 240/14153/24: Administratyvna kasatsiina palata*. URL: <https://court.gov.ua/eng/supreme/pres-centr/news/1954015/> [in Ukrainian].
2. Mannonov, A., Boymurodov, B., Sultanova, S., Umarova, I., Khujaeva, S., & SShIdov, J. (2025). The role of AI and legal linguistics in ensuring compliance with language requirements in international law. *Indian Journal of Information Sources and Services*, 15(2), 16–21. <https://doi.org/10.51983/ijiss-2025.IJISS.15.2.03>
3. Altakhaineh, A. R. M., Alghathian, G. A., & Jarrah, M. M. (2025). A comparative study of accuracy in human vs. AI translation of legal documents into Arabic. *International Journal of Language & Law*, 14, 63–80. <https://doi.org/10.14762/jll.2025.063>
4. Wright, S. (2025). Artificial intelligence in legal translation at the Court of Justice of the European Union. *International Journal of Language & Law*, 14, 120–142. <https://doi.org/10.14762/jll.2025.120>
5. Madaoui, N. (2023). The impact of artificial intelligence on legal systems: Challenges and opportunities. *Problems of Legality*, 164, 285–303. <https://doi.org/10.21564/2414-990X.164.289266>
6. Kuzmenko, O. V., Lysenko, I. V., & Hariaieva, H. M. (2025). Aktualni pytannia vykorystannia tekhnolohii shtuchnoho intelektu v yurydychnii diialnosti. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. Serii: Pravo*, 1(90), 100–106. <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2025.90.1.14> [in Ukrainian].
7. Ministerstvo tsyfrovoyi transformatsii Ukrainy, & Ministerstvo yustytysii Ukrainy. (2023). *Rekomendatsii shchodo vidpovidalnoho vykorystannia shtuchnoho intelektu pravnykamy*. URL: <https://storage.thedigital.gov.ua/files/2/72/fcf6c498e0a9f57e7a8521ff9833372d.pdf> [in Ukrainian].
8. Ohneviuk, T. (2023). Shtuchnyi intelekt i verkhovenstvo prava: Svitova praktyka ta mozhlyvosti dlia Ukrainy. *Slovo natsionalnoi shkoly suddiv Ukrainy*, 4(45), 64–70. [https://doi.org/10.37566/2707-6849-2023-4\(45\)-5](https://doi.org/10.37566/2707-6849-2023-4(45)-5) [in Ukrainian].
9. Asotsiatsiia pravnykiv Ukrainy (UBA). (2023). *Onovlenu baza pravovykh pozytsii Verkhovnoho Sudu 2.0 ta metodychni rekomendatsii dlia yurystiv*. URL: <https://uba.ua/eng/news/pravo-tehnologi-verkhovnijj-sud-predstaviv-onovlenu-bazu-pravovikh-pozicijj-2-0-z-generativnim-sh> [in Ukrainian].
10. Udovenko, Zh. V., Halahan, V. I., & Shkelebei, V. A. (2025). Vykorystannia shtuchnoho intelektu u kryminalnomu provadzhenni pid chas dii voiennoho stanu. *Pravo i bezpeka*, 98(3), 78–90. <https://doi.org/10.32631/pb.2025.3.07> [in Ukrainian].

Дата першого надходження статті до видання: 15.02.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 17.03.2026

Дата публікації: 24.03.2026